

стання цієї добавки у годівлі свиней дозволяє забезпечити їх основними поживними речовинами.

Результати проведених досліджень дозволяють рекомендувати оптимальну дозу згодовування пивної дробини. До складу комбікормів порослят 4-6-місячного віку його доцільно включати у кількості 6%, а молодняку свиней старше 6-місяців – 5% за масою корму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Всяких А.С. Технология производства продуктов животноводства. – М:ВО и Агропромиздат, 1989. – 355 с.
2. Енальев В.И, Мельников М.Т, Шаповалов Л.Г. Выращивание ремонтных свинок на белковых кормосмесях. // Актуал. пробл. пр-ва свинины, 2001.- С.113-115.
3. Попова Т.Е. Развитие биотехнологии в СССР. - М.: Наука, 1998. – 200 с.

УДК 636.4.082

ПРОГНОЗУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ – ЗАПОРУКА ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Підтереба О.І. - к. б. н., с. н. с.,
Смислов С.Ю. - н. с.,
Одарюк М.М. - лаборант, Інститут свинарства і
агропромислового виробництва НААН*

Постановка проблеми. При наданні урядом преференцій виробникам сільськогосподарської продукції в останній час поживавішала діяльність по створенню (реконструюванню) промислових підприємств із виробництва свинини. Свинарство, як одна зі скороспілих галузей, дозволяє забезпечити населення якісними продуктами харчування, відродити села та стати джерелом наповнення державного бюджету. Оперативний розрахунок показників рентабельного виробництва свинини, при зміні цінових та технологічних параметрів, дозволить уникнути більшості ризиків та прибутково вести власний бізнес.

Стан вивчення проблеми. При створенні інвестиційних проектів по вирощуванню і реалізації свиней підприємці розраховують на те, що високий біологічний потенціал та скороспілість свиней дозволить не лише повернути вкладені кошти, а й отримувати значний прибуток від виробничої діяльності.

Іноді виникає ситуація, коли після значного фінансування підготовчих робіт та тривалої поточної господарської діяльності встановлюється, що було витрачено значну суму коштів і проект був завідомо приречений.

Завжди при відродженні старих та створенні нових свинарських підприємств виникає питання обсягів необхідного фінансування, об'ємів виробництва, способів реалізації одержаної продукції, окупності вкладених коштів. Колівання цін на сільськогосподарську і промислову продукцію в умовах ринку вимагає постійного контролю показників одержання прибуткової свинини.

Тому вкладання інвестиційних коштів у галузь, без попереднього розрахунку можливих варіантів розвитку підприємства, може призвести до ситуації, коли розроблений бізнес-план не виконується, а з самого початку були зазначені показники, які неможливо витримати, а реальні – збиткові.

Спрогнозувати вірогідність повернення вкладених у свинарство коштів можна, знаючи реальні можливості підприємства, а саме: які кормові інгредієнти можуть бути використані, які прирости одержані при застосуванні створених раціонів, урожайність сільськогосподарських культур, швидкість росту тварин, коефіцієнт обороту станкомісць, інтенсивність використання маточного поголів'я і т. ін.

При плануванні виробництва доводиться проводити розрахунки руху поголів'я, забезпеченості кормами та виробничими площами приміщень, потреби у посівних площах та ін. Проведення таких розрахунків потребує багато часу та зусиль. Крім того, зроблені розрахунки можуть бути дійсними лише до моменту зміни значення показників. Науковцями розроблено спеціальні програмні засоби, які дозволяють моделювати ситуації розвитку підприємств одночасно змінюючи цінові та технологічні показники і прогнозувати рентабельність ведення свинарства. Змінюючи технологічні та цінові параметри розвитку галузі, визначаються оптимальні значення всіх факторів виробничої діяльності, а їх дотримання робить виробництво свинини прибутковим.

Виходячи з вищевикладеного, моделювання можливих варіантів розвитку підприємств по виробництву свинини за допомогою програмних засобів дозволяє оперативно прогнозувати ефективно виробництво свинини при змінних економічних і технологічних параметрах, тому має значний науковий та практичний інтерес.

Завдання і методика досліджень. Предмет досліджень – вивчення можливостей ефективного виробництва свинини при застосуванні різних технологічних рішень в умовах нестабільності ринку.

Об'єкт дослідження – зміна рівня прибутковості галузі свинарства при застосуванні різних технологічно-економічних показників.

Алгоритм і програмний засіб технологічно-економічного прогнозу ефективної роботи свинарського підприємства розроблені в операційному середовищі Borland Pascal-7.0 [2].

Особливостями підходу при виконанні поставленої задачі були:

- розкладання сукупних витрат на декілька складових (біологічну, технологічну, економічну);
- прогнозування виробничих витрат та їх мінімізація;
- максимізація економічної ефективності.

Результати досліджень. На першому етапі роботи була проаналізована діяльність господарств по вирощуванню свинарської продукції, що працюють у режимі репродуктора і закінченого циклу виробництва, та вивчено вплив основних статей операційних витрат на одержання прибутку.

Проведений аналіз дозволив розробити схему відносної взаємозалежності технологічно-економічних показників та кінцевих результатів виробництва.

Створена комп'ютерна програма дозволяє працювати з такими *блоками показників*:

- *показники руху поголів'я свиней* – дата і кількість поставленого або закупленого поголів'я, постановочна маса та маса проведення першого парування, відсоток перегулів, багатоплідність, тривалість підсисного періоду, відсоток планованого технологічного відходу, маса реалізації племінного і товарного поголів'я, відсоток вибракування свиноматок після опоросу з огляду на непридатність до відтворення і та ін.;

- *наявність, поживність і вартість кормів* – вартість (собівартість) кормових інгредієнтів, урожайність культур, які будуть використані в розрахунках, відсоток невиробничих витрат;

- *станкова площа та фронт годівлі* – розміри станкової площі, фронт годівлі і площа на 1 голову, з урахуванням технологічних вимог для статевовікового поголів'я;

- *економічні показники* – вартість 1 кг живої маси закупленого поголів'я, реалізованих відлучених поросят та племінного і товарного поголів'я, витрати та вартість енергоносіїв (палива, електроенергії), води, витрат на ветеринарне обслуговування господарства, сумарна заробітна плата, вартість наявного та закупленого обладнання і виробничих приміщень;

- *розподіл поголів'я* – реалізація відлучених поросят та товарного поголів'я, племінний продаж, власний ремонт свинок і кнурців;

- *вартість реалізованої свинарської продукції* – ціна 1 кг живої маси, напівтуш, сала, м'яса та субпродуктів.

По закінченню розрахунків формується звіт із постатейним зазначенням витрат і виручки. При туровій системі опоросів – це від постановки тварин до їх осіменіння та за три наступні опороси, тобто до періоду, коли власний ремонт починає замішувати вибракуване маточне поголів'я. При поточної системі опоросів – на поточний та два наступні роки. На підставі отриманих даних проводиться аналіз результативності роботи за обраними показниками. При потребі проводяться повторні розрахунки, якщо технолого-економічні показники були змінені і формується порівняльна таблиця вхідних і розрахункових параметрів.

У подальшому моделювання технологічного процесу дозволяє з мінімальними затратами встановити, як обрані параметри виробництва будуть впливати на рентабельність ведення галузі свинарства. Розрахунки прогнозу прибутковості новостворюваного або функціонуючого господарства базуються на обрахуванні введених перемінних технологічних, економічних і виробничих показників. Змінюючи в допустимих межах значення окремих (всіх) вхідних параметрів, можна отримати реальний прогноз окупності вкладених коштів в умовах нестабільних цін на енергоносії, корми, свинину, техніку та послуги і передбачити можливий розвиток бізнесу.

Отримані результати дають можливість простежити за впливом введених технолого-економічних показників на поточні зміни операційних витрат і отримання виручки від реалізації на кожному означеному етапі технологічного процесу. Наприкінці розрахунків зводиться баланс витрат і доходів за весь період, зазначається економічна ефективність, рентабельність і окупність вкладених коштів [7, 8, 9].

Розрахунки проводяться для господарств, що працюють на покупних комбікормах; на кормосумішах, які виготовлені з покупних інгредієнтів; на

кормах власного виробництва [3, 5, 6]. З наявних у господарстві кормових інгредієнтів створюється раціон, оцінений за 26 основними показниками з зазначенням його господарської придатності, обраховуються плановані середньодобові прирости, вартість кормів по стаду, швидкість росту різновікового поголів'я, необхідні посівні площі та їх структура.

Висновки та пропозиції. Використання програмних засобів дозволяє оперативню змодельовати розвиток підприємства по виробництву свинини, встановити допустимі межі зміни вхідних параметрів, за яких робота буде прибутковою, визначити економічну ефективність діяльності, розробити бізнес-проект. Моделюючи можливі наслідки розвитку підприємства, можна не лише визначитись із обсягами затрат, а й зробити це задовго до початку активної господарської діяльності, що забезпечує інвестора від неефективного вкладання коштів та банкрутства.

Перспектива подальших досліджень. І досі актуальним залишається твердження академіка М.В.Зубця, що економічні дослідження повинні «бути більш наближеними до вимог аграрного бізнесу. Адже наука повинна йти попереду виробництва і надавати прогностичні рішення, а не працювати над виправленням помилок, які виникають при прийнятті управлінських рішень» [10]. Ураховуючи все вищевикладене необхідно продовжувати роботи по створенню комплексу програмних засобів, які б давали можливість у короткий час (оперативно), змінюючи технологічно-економічні параметри, що супроводжують виробництво, розраховувати можливі ризики та надавати рекомендації по вибору оптимальних параметрів прибуткового ведення галузі свинарства під будь-які обсяги щорічного виробництва з урахуванням потреби на 1 особу в рік для будь-яких регіонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Відомчі норми технологічного проектування. Свинарські підприємства. ВНТП СГіП-46-2.95.- К., 1995.- 40 с.
2. Вольвакс А.Н., Кричевич В.С. Программирование на языке Паскаль для персональных ЭВМ ЕС. М., Высшая школа.- 1989.
3. Довідник поживності кормів. За ред. М.М.Карпуща. – К., Урожай, 1988.- С.66-184.
4. Інструкція з бонітування свиней. К., 2003.- 64 с.
5. Нормы и рационы кормления сельскохозяйственных животных. Под. ред. А.П.Калашникова. – М., Агропромиздат, 1980. - С. 42-56.
6. Нормы и рационы кормления сельскохозяйственных животных. Под.ред. М.Т.Ноздрин. – М., Агропромиздат, 1985.-352 с.
7. Планування, облік і калькуляція собівартості продукції сільськогосподарських підприємств. Полтава, 2001.
8. Шкільов О.В. Бізнес-план підприємства: Методика складання. К., 2000.
9. <http://svinarstvo.com.ua>
10. Зубець М.В. Виклад звітної доповіді на Загальних зборах Національної академії аграрних наук України / (Економіка АПК.- №3.- 2008.- С.9.